

ВПЛИВ МЕДІАЛІТЕРАТУРНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Січкач С. А.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики,
зарубіжної літератури та журналістики
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Денисюк І. А.

*старший викладач кафедри прикладної лінгвістики,
зарубіжної літератури та журналістики
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Сучасне суспільство характеризується швидкістю поширення інформації та все більшою залежністю від медійних ресурсів, що вимагає від особистості здатності критично оцінювати надану інформацію. Розвиток медіалітературності як здатності аналізувати, оцінювати та створювати медійні повідомлення стає ключовим елементом у формуванні обізнаного та критичного мислення. Ця навичка є особливо важливою для здобувачів вищої освіти, які є активними користувачами медіапростору.

Дослідження впливу медіалітературності на критичне мислення дозволяє зрозуміти, як молодь може захищатися від маніпуляцій, фейкових новин та пропаганди. Воно також відкриває шляхи для освітніх інституцій та політик, спрямованих на підвищення рівня медійної обізнаності та критичного аналізу серед молодіжної аудиторії.

Медіалітературність відіграє ключову роль у формуванні критичного мислення серед здобувачів вищої освіти, оскільки вона надає інструменти для аналізу, оцінки та створення медіа-контенту. Основна мета медіалітературності полягає у розвитку здатності усвідомлено сприймати інформацію, представлену у різних медіаформатах, розпізнавати різноманітні типи медіа, включаючи текст, зображення, аудіо та відео, а також розуміння процесів їх створення та поширення [2].

Здатність критично сприймати медіа має значний вплив на особистий розвиток, оскільки сприяє формуванню більш обґрунтованих рішень та становленню власних поглядів на основі об'єктивної інформації.

Саме критичне мислення є ключовим компонентом медіаграмотності, адже воно дозволяє людям оцінювати точність і достовірність джерел новин, виявляти упередження та дезінформацію та приймати обґрунтовані рішення. Критичне мислення передбачає сумніви у припущеннях, оцінку доказів і розгляд багатьох точок зору, що є ключовими навичками для орієнтування в нашому складному медіа-просторі, що постійно розвивається [1, с. 236].

Критичне сприйняття медіа включає в себе аналіз медіа-контенту з позицій критичного мислення та розуміння його прихованих мотивацій. Здобувач вищої освіти, який володіє цими навичками, здатний краще розрізнити інформацію та маніпуляцію, що є ключовим для прийняття об'єктивних рішень. Такий підхід сприяє поступовому розвитку критичного мислення та самосвідомості, що є важливими складовими процесу особистісного розвитку.

Крім того, важливо зазначити, що медіалітературність має суттєвий вплив на соціальну взаємодію, оскільки особи, які володіють цими навичками, проявляють більшу активність у суспільному діалозі та дебатах. Критичне сприйняття інформації дозволяє їм краще розуміти й аналізувати аргументи і погляди інших учасників комунікації. Це стимулює конструктивний обмін ідеями та сприяє виникненню продуктивних дискусій з різних питань.

Особливо важливою є здатність відрізнити об'єктивну інформацію від маніпуляцій та фальсифікацій, що дозволяє уникати спотворень та неправдивої інформації у процесі взаємодії. Такий підхід сприяє підвищенню рівня довіри між учасниками спілкування та зміцненню соціальних зв'язків у суспільстві. Крім того, здобувачі вищої освіти, які розвинули медіалітературність, можуть виступати як активні учасники громадського життя, ініціюючи обговорення важливих тем і сприяючи формуванню спільних стратегій розв'язання проблем [3]. Це підкреслює важливість включення медіалітературності у навчальні програми, оскільки це сприятиме розвитку критичного мислення та аналізу медіа-контенту, що, у свою чергу, допоможе розширити коло осіб, здатних об'єктивно сприймати та реагувати на інформацію з різних джерел.

Навчальні модулі та курси є одним із ефективних способів впровадження медіалітературності в освітній процес. Ці модулі можуть бути розроблені як окремий предмет, спеціально присвячений вивченню медіалітературності, або ж можуть бути інтегровані як частина існуючих курсів з медіа, літератури чи соціології.

Крім того, воркшопи та семінари, спрямовані на практичне освоєння навичок критичного аналізу медіа, можуть надати здобувачам вищої освіти можливість отримати практичний досвід у застосуванні теоретичних знань. Ці заходи можуть включати в себе аналіз конкретних медіа-матеріалів, дискусії та вправи, спрямовані на розвиток критичного мислення.

Інтерактивні проекти та дослідження є ще одним способом використання медіалітературності в освітньому процесі. Зазначені проекти можуть включати створення медіа-контенту, вивчення його впливу на аудиторію та спільні дослідження медійних явищ. Вони дозволяють здобувачам вищої освіти застосовувати отримані знання в реальних ситуаціях та розвивати творчі та аналітичні навички, що стає важливим в контексті викликів, пов'язаних із необхідністю забезпечити об'єктивність та незалежність навчальних програм, що включають аспекти медіалітературності.

Навчальні курси з медіалітературності повинні бути створені так, аби не перетворюватися на інструмент пропаганди певних ідей чи поглядів. Забезпечення об'єктивності вимагає розгляду різноманітних поглядів та думок на теми, пов'язані з медіа, і підтримки критичного мислення серед здобувачів вищої освіти.

Потрібна також подальша адаптація курсів з медіалітературності до новітніх технологій та медіа-простору. Розвиток цифрових технологій змінює способи сприйняття та споживання медіа, і навчальні програми повинні відповідати цим змінам, надаючи здобувачам вищої освіти необхідні навички для розуміння та аналізу сучасного медійного середовища.

Усвідомлення і застосування принципів медіалітературності може суттєво вплинути на спосіб, яким здобувач взаємодіє з медіа. Сприяючи формуванню обізнаного, відповідального та критичного суспільства, медіалітературність може сприяти розвитку громадянської свідомості та активного громадянина.

На основі проведеного дослідження, систематизуємо отримані результати у табл. 1.

Основні аспекти впливу медіалітературності на формування критичного мислення серед здобувачів вищої освіти

Аспекти впливу медіалітературності	Характеристика
Розрізнення типів медіа та їх функцій	Медіалітературність допомагає здобувачам вищої освіти визначати різні типи медіа та їх роль у сучасному інформаційному середовищі.
Розуміння створення медійного контенту	Уміння розуміти процеси створення медійних продуктів допомагає здобувачам вищої освіти аналізувати їх з позицій об'єктивності та критичності.
Критичний аналіз медійного повідомлення	Медіалітературність сприяє розвитку навичок критичного мислення, що дозволяє здобувачам вищої освіти відрізняти факти від думок та розуміти приховані мотиви.
Вплив медіа на аудиторію та суспільство	Розуміння впливу медіа на аудиторію та суспільство допомагає молоді розрізняти між об'єктивною інформацією та маніпуляціями.
Практичне застосування отриманих знань	Медіалітературність дає можливість здобувачам вищої освіти застосовувати отримані знання в реальних ситуаціях, що сприяє формуванню критичного мислення.

Розвиток здатності критично аналізувати медіа-контент дозволяє здобувачам вищої освіти відкріпити факти від думок, розуміти приховані мотиви та вплив медіа на суспільство. Це сприяє формуванню об'єктивної свідомості та здатності приймати обґрунтовані рішення в інформаційно-насиченому світі. Враховуючи важливість критичного мислення для розвитку суспільства, імплементація медіалітературності у навчальні програми є ключовим фактором у підготовці молодого покоління до активної участі у громадському житті. Отже, подальше дослідження та розвиток медіалітературних практик в освітньому середовищі можуть сприяти формуванню критично мислячого, інформаційно компетентного та відповідального суспільства.

Література:

1. Machete, P., Turpin, M. The Use of Critical Thinking to Identify Fake News: A Systematic Literature Review Conference paper First Online: 01 April 2020 pp 235-246 https://doi.org/10.1007/978-3-030-45002-1_20 (дата звернення: 18.05.2024).

2. Potter, W. J. (2018). *Media literacy* (9th ed.) Sage Publications.
- Silverblatt, A., & Eliceiri, E. M. (1997). *Dictionary of media literacy*. Greenwood Press.
3. Singh, J., Kerr, P., & Hamburger, E. (Eds). (2016). *Media and Information Literacy: Reinforcing Human Rights, Countering Radicalization and Extremism*. UNESCO.